

“Ga ook eens op de

Marco Hofman

huishoudbeurs staan”

Marco Hofman weet te verrassen tijdens het interview. Hij denkt echt 'out of the box'. De Projectcoördinator van ISSO beseft dat hij zijn boodschap veel breder over het voetlicht moet brengen om echt impact te kunnen hebben. In gesprek met een bevlogen vakman, die probeert Nederland te overtuigen van het belang van een goed binnenklimaat.

Drs. W. (Wietse) Buma, Merlijn Media BV

Het was een historisch samenzijn. Afgelopen december organiseerden de European Partnership for Energy and the Environment (EPEE) en de European Ventilation Industry Association (EVIA) gezamenlijk de eerste Eureka-conferentie. Meer dan 120 deelnemers afkomstig uit het bedrijfsleven, de academische wereld, de politiek en het maatschappelijke middenveld spraken met elkaar over de toekomstige rol van de HVAC-sector. Ook Marco Hofman was aanwezig namens ISSO, kennisinstituut en denktank van de installatiesector.

Grootste energiesector van Europa

“De HVAC-sector is veel te bescheiden”, zei de directeur-generaal van EPEE, Andrea Voigt tijdens haar welkomstpraatje. “We kunnen juist een belangrijke bijdrage leveren aan een leefbare plek in onze wereld voor huidige en toekomstige generaties.” Jurgen Goeller, voorzitter van de EPEE Steering Committee, deed daar nog een schepje bovenop. “De HVAC-sector speelt een vooraanstaande rol, omdat het op termijn de grootste energiesector in Europa is.”

Binnenklimaat

De afgelopen jaren is flink gewerkt aan het terugdringen van het energiegebruik. De EU heeft ambitieuze doelen geformuleerd, met als stip aan de horizon 2050. In dat jaar moet Europa vrijwel geheel zijn overgeschakeld op duurzame energie. Maar met al die aandacht voor energiebesparing en verduurzaming van energiebronnen, komt het binnenklimaat er wel eens wat bekaaid vanaf. Zo blijkt uit meerdere praktijkonderzoeken, onder andere van Monicair (2015), dat 80 – 90% van de ventilatiesystemen niet voldoet aan de eisen van het Bouwbesluit. En dan zitten we al aan het wettelijk minimum.

Kwantificeren

Tijdens de Eureka-conferentie werd er dan ook tijd uitgetrokken om eens goed in te zoomen op dit spanningsveld. Hoe komt het toch dat energiebesparing en de wens om een comfortabel binnenklimaat te realiseren dikwijls met elkaar op gespannen voet staan? Panellid Marco Hofman had er duidelijke ideeën over. In feite, legde hij uit, ligt de zaak heel eenvoudig. “Energiebesparing kan je makkelijk kwantificeren, een comfortabel binnenklimaat niet.” Een simpel wandpaneel of een blik op het Domotica- of GB-systeem volstaan bij wijze van spreken al, om te controleren of er stappen worden gemaakt in de juiste richting.

Bewustwording

Het is dus erg verleidelijk om in te zetten op energiebesparing, “want er valt nog een wereld te winnen in Europa en de resultaten zijn cijfermatig inzichtelijk te maken.” Tegelijkertijd spelen regelgeving – denk aan de EPC en BENG - en grootschalige promotiecampagnes die keuze in de kaart. Dat geldt ook voor de continu dalende prijzen van duurzame energie-oplossingen, zoals PV-panelen. Aan de andere kant van het spectrum mist Hofman voldoende bewustwording over het belang van een goed binnenklimaat. Natuurlijk, keer op keer voeren professionele partijen, waaronder ISSO, redenen aan om meer aandacht te besteden aan het binnenklimaat. Ze weten dat ook te onderbouwen met wetenschappelijk onderzoek. “Maar de argumentatie slaat niet aan bij de klant.” Adviseurs en installateurs lopen tegen een muur aan.

Argumenten

Over welke argumenten hebben we het dan? Ze zullen de gemiddelde lezer bekend in de oren klinken. Misschien heeft u ze zelfs al eens ingezet om uw klanten of bouwpartners te overtuigen. In hoofdlijnen hebben ze allemaal van doen met de productiviteitsfactor. Uit TNO-onderzoek blijkt dat het jaarlijkse ziekteverzuim in Nederland 47% van alle werknemers treft, met een totaal verlies van 4% van alle werkbare dagen, oftewel 11,5 miljard euro per jaar. Het binnenklimaat speelt een

“Koppel bewustwording aan een handelingsperspectief”

bepalende rol in het welbevinden van werknemers. Slechte akoestiek, onvoldoende ventilatie en een gebrek aan thermisch comfort worden ervaren als versturende factoren. Dit geldt eigenlijk ook voor de thuis-

PROGRAMMA 'GEZOND BINNEN'

Vanuit het samenwerkingsverband kennisorganisaties installatiesector, bestaande uit ISSO, TVVL, OTIB, Uneto-VNI en KIEN, is in 2016 afgesproken om samen te werken aan een sector overstijgend programma. De ambitie is om 'Gebouwen waarin wij het grootste deel van onze tijd verblijven zijn, per definitie te voorzien van een gezond en comfortabel binnenklimaat'.

In de toekomst zal dat steeds vaker de eigen woning zijn. De scope van het programma richt zich daarom op de gebouwfuncties waarin wonen, werken en zorgen samen komen. Het programma wordt door programmanager Hofman met een grote groep stakeholders vormgegeven. Specifieke aandacht gaat daarbij uit naar manieren om de waarde van een goed binnenklimaat op de juiste wijze over het voetlicht te brengen bij de vragende partijen in de markt.

situatie en de schoolomgeving. De achterliggende gedachte is duidelijk: zorg voor een optimaal binnenklimaat en scholieren en werknemers zullen beter presteren. En zich thuis meer in hun element voelen. Hoewel niemand de juistheid van de bewering zal betwisten, blijken klanten niet grif naar hun portemonnee te grijpen om extra geld te steken in een optimaal binnenklimaat.

Handelingsperspectief

"Nogmaals, we kunnen het als sector onvoldoende hard maken, dus de klant heeft er geen beleving bij", vertelt Hofman. Hij pleit voor een andere benadering waarin "bewustwording wordt gekoppeld aan een handelingsperspectief". Voor die bewustwording is een integrale aanpak nodig, branchebreed en –overschrijdend. "Ik ben zelf gevraagd namens de kennisorganisaties in de installatiesector om als Programmamanager een Programma 'Gezond Binnen' te gaan optuigen (zie kadertekst). In eerste instantie richten we ons op de woningbouw, maar een vervolg in de utiliteit behoort ook tot de mogelijkheden." Met 'Gezond Binnen' wil Hofman buiten de gebaande paden treden. Zo zoekt hij niet alleen actief de samenwerking op met andere kennisorganisaties in onze branche, zoals TVVL, hij ziet ook kansen om aan te haken bij de Roadmap 'Gezond Binnenklimaat in Kantoren' van RVO.nl, die dit voorjaar wordt gelanceerd. Maar Hofman wil nog een stap verder gaan. "Tot nog toe hebben we ons voornamelijk gefocust op de aanbods zijde, de professionals. Die zijn zo langzamerhand wel genoeg doordrongen van het belang van een goed binnenklimaat. We zien ons nou gesteld voor een andere opgave: Hoe gaan we de vraagzijde afdoende bereiken?"

Longfonds en Huishoudbeurs

Deze vraag speelt dus al een tijdje. Het bracht ISSO ertoe om ook minder voor de hand liggende partijen te benaderen. Zoals het Longfonds. "De buitenluchtkwaliteit in Nederland is aantoonbaar verbeterd. Het Longfonds maakt zich hier onder andere hard voor via campagnes. Maar de binnenluchtkwaliteit heeft natuurlijk ook invloed op longaandoeningen. Denk maar aan een recent TNO-onderzoek waaruit bleek dat er na het koken nog urenlang hoge concentraties fijnstof blijven hangen in woningen. Door samen te werken met het Longfonds hopen we een breder publiek te bereiken dan normaliter het geval is." Al pratende oppert Hofman een ander ideeetje. "Willen we echt effect sorteren dan moeten we de beslissers bereiken in de huiselijke omgeving." Uit diverse onderzoeken, onder andere belicht in de Sanoma damesbladen, blijkt dat uiteindelijk meestal vrouwen de knopen doorhakken als het om

aankopen gaat voor het huis. "Door aan te haken bij hun belevingswereld wordt het thema 'Gezond Binnenklimaat' ook op een andere manier onder de aandacht gebracht. Het zou dus zomaar een idee zijn om ook op de Huishoudbeurs te gaan staan met een standje", zegt Hofman voor de vuist weg.

Zichtbaar maken

Met alleen voorlichting geven, kom je er niet. Het is ook belangrijk om de kwaliteit van het binnenklimaat zichtbaar te maken. Hofman ziet een aantal hoopgevende ontwikkelingen, waar een stimulerende werking vanuit gaat. Hij wijst op de groeiende populariteit van duurzaamheidskeurmerken, zoals Breeam, LEED en de Well Building Standard. Ook trends zoals Big Data en IoT doen een deuk in het zakje. Door overal in het gebouw sensors op te hangen en de data te ontsluiten, kunnen gebouwbeheerders, opdrachtgevers en eindgebruikers al op het scherm van hun tablet of smartphone zien hoe het lokaal gesteld is met het CO₂- of fijnstofgehalte en de temperatuurinstellingen. Daarmee raken we een heikel punt. Eindgebruikers klagen steen en been over de interfaces van systemen. Hofman kent de geluiden. "Hier ligt een taak voor ons als branche. We moeten meer gebruiksvriendelijke systemen ontwikkelen. En in het klantencontact niet de consument afschepen met alleen een gebruiksaanwijzing, maar gelijk helder uitleggen hoe de bediening werkt. Zo weet de gemiddelde gebruiker echt niet op welke stand hij zijn ventilatiesysteem minimaal moet instellen. Bij een doorsnee driestanden schakelaar staat namelijk niet aangegeven waar de verschillende getallen voor staan. De verleiding is groot om bij geluidsklachten het systeem dan maar op 1 in te stellen, terwijl het apparaat eigenlijk 90% van de tijd in stand 2, de 'normaalstand' zou moeten staan." Maar, vraag niet teveel van de gebruiker. Zoals elke historicus die zich gespecialiseerd heeft in de geschiedenis van de techniek kan beamen; eenvoudige oplossingen hebben op termijn de meeste kans om te overleven. Als de gebruiker teveel handelingen moet verrichten om een systeem naar behoren te laten functioneren, haakt hij vroeg of laat af of is de kans groot dat hij beslissingen neemt waardoor suboptimale technische prestaties worden geleverd. "Door robuuste systemen te ontwerpen, waarin het merendeel van de processen grotendeels automatisch verloopt en geen menselijke inmenging is vereist, wordt dat risico verkleind."

Gebrek aan vakmensen

Je moet het ijzer smeden als het heet is. Die zin is welbestede aan Hofman. Nu de samenleving zich klaar maakt om langer thuis te blijven, om te wonen en om te werken, Europa aanstuurt op energieneutraal bouwen en andere trends vragen om meer aandacht voor het binnenklimaat, haakt de gedreven professional aan. De komende jaren zo verwacht hij, zal de installatiebranche volop werk hebben om de woning- en utiliteitssector energiezuinig te maken en zorg te dragen voor een comfortabel binnenklimaat. En, om dat ook te behouden gedurende de hele levensfase van het gebouw. Alleen kampt de installatiebranche al jarenlang met een schreeuwend tekort aan vakmensen. Hoe nu verder? "Als er meer mensen uit het buitenland komen om de vacatures in te vullen, zullen we ervoor moeten zorgen dat ze dezelfde kwalificaties hebben als Nederlands personeel." Daarnaast roept hij ook fabrikanten op om een bijdrage te leveren aan de oplossing van het probleem; door simpel te installeren plug & play systemen te ontwikkelen.

Toekomst

Over de toekomst durft hij geen uitspraken te doen. "Ik heb geen idee hoe de situatie eruit ziet over pak 'm beet 30 jaar. Ik zou graag willen dat de kwaliteit van het binnenklimaat dan geen issue meer is, omdat we alles goed hebben georganiseerd, zeg maar dat het een deel van ons systeem is geworden."